

TEKSTILIHUOLLON MITOITUK- SEN JALKAUTTAMINEN

Helsingin kaupungin päiväkoteihin

Teija Asikainen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013
Palvelujen tuottaminen ja
johtaminen
Restonomi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma
Restonomi

ASIKAINEN TEIJA:

Tekstiilihuollon mitoituksen jalkauttaminen
Helsingin kaupungin päiväkoteihin

Opinnäytetyö 42 sivua, josta liitteitä 7 sivua
Toukokuu 2013

Opinnäytetyössä kartoitettiin Helsingin kaupungin sosiaaliviraston päiväkotien syksyn 2012 tilannetta. Tarkoituksena oli kouluttaa kaikki Helsingin kaupungin päiväkotiapu-
laiset tekstiilihuollon uusien standardien mukaisesti, pyrkimyksenä uusien työaikastan-
dardien käyttöönotto päiväkoteissa vuoden 2013 aikana sekä työtapojen yhtenäis-
täminen ja tehostaminen. Pyrittiin keventämään tekstiilihuollon työntekijöiden työn-
kuormitusta kouluttamalla heitä erilaisten ergonomiasta helpottavien apuvälineiden käyt-
töön. Pyrittiin parantamaan sekä päiväkotien hygieniatasoa että esimiesten tietoja teks-
tiilihuollosta.

Kartoitus suoritettiin e-kyselynä kaikille 200 päiväkodille. Kyselystä saatu tieto syötet-
tiin salassa pidettäviin työaikamitoituslaskelmiin. Koulutustilaisuuksissa (14 kpl) käsi-
teltiin ja demonstroitiin käytettyjä tekstiilihuollon työmenetelmiä sekä katsottiin par-
haista käytänteistä kuvattuja valokuvia ja videopätkiä.

Pääosa tekstiilihuollon kustannuksista muodostuu työvoimakuluista. Työn suunnittelul-
la, yhtenäisellä mitoituksella ja perehdyttämällä ergonomiseen, hygieeniseen sekä te-
hokkaaseen työskentelyyn pyritään vähentämään kustannuksia.

Asiasanat: tekstiilihuolto, mitoitus, standardi, kehittämistyö, päiväkot

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree programme in Service Management

TEIJA ASIKAINEN:

Dimensioning the Textile Services in Helsinki City Day-Care Centres

Bachelor's thesis 42 pages, appendices 7 pages
May 2013

The thesis studied the situation in the day-care centers of the Social Services Department in the City of Helsinki in autumn 2012.

The purpose was to train all employees in the day-care centers of the City of Helsinki according to the new standards of textile maintenance. The aim was to introduce the new standards in the day-care centers during the year 2013, as well as to harmonize the work and to make it more efficient.

The aim was to reduce the textile workers' work-load by training them to use ergonomic tools in their work. The aim was to improve the hygiene level in the day-care centers and the managers' knowledge of the textile maintenance. The survey was conducted as an e-questionnaire to all 200 day-care centers. The responses were fed in confidential worksheet calculations. In training sessions (14 sessions) the best practice methods in textile care were discussed and the working methods were demonstrated by photos and video clips.

Most of the textile maintenance costs come from labor costs. By work planning, uniform dimensioning and by familiarization with ergonomic, hygienic, as well as efficient working the costs are aimed to be reduced.

Keywords: textile maintenance, design, standard, development, day-care center

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TYÖNTUTKIMUS	7
3	STANDARDISOINTI.....	9
	3.1 Mitoitus tapahtuu tapauskohtaisesti ja yksilöllisesti	9
	3.2 Tekstiilihuollon mitoitus Helsingin kaupungin päiväkodeissa.....	10
4	PÄIVÄKOTIEN TEKSTIILIHUOLTO.....	12
	4.1 Päiväkotiapulaisten työnkuvaus	13
	4.2 Päiväkotien käsihygieniat	14
5	KEHITTÄMISTEHTÄVÄ.....	15
	5.1 Tekstiilihuollon kehittämistehtävän kulku	15
	5.2 Kysely, e-lomake.....	17
	5.4 Koulutusmallin luominen	18
	5.5 Päiväkotiapulaisten koulutustilaisuudet	19
6	PÄIVÄKOTIEN KÄSIHYGIENIAN JA ERGONOMIAN PARANTAMINEN	21
	6.1 Parannusehdotuksia työhyvinvoinnin edistämiseksi, ergonomia	22
	6.2 Muut apuvälineet.....	27
7	PALAUTE TOIMEKSIANTAJALLE	30
8	POHDINTA.....	32
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	36
	Liite 1. Kyselykaavake	36
	Liite 1. Kyselykaavake	37
	Liite 1. Kyselykaavake	38
	Liite 2. Koulutuksen runko.....	39
	Liite 2. Koulutuksen runko.....	40
	Liite 2. Koulutuksen runko.....	41
	Liite 3. Nimilista.....	42

LYHENTEET JA TERMIT

Mitoitus	Työmenetelmä- ja työaikatutkimukseen perustuvaa tekstiili-työn määrälaskentaa joko käsin laskemalla tai ohjelmistoso- velluksen avulla.
MTM	Methods -Time - Measurement, Menetelmän Työajan Mitta- us
Palmia	Helsingin kaupungin omistama toimitila- ja hyvinvointipal- veluja tuottava liikelaitos.
Standardi	Standardi (normi) on jonkin organisaation esittämä määri- telmä siitä, miten jokin asia tulisi tehdä
Työntutkimus	Työntutkimuksen avulla pyritään löytämään työvaiheista ja – menetelmistä kohtia, joita pystyttäisiin tehostamaan, pyrki- myksenä yrityksen kilpailukyvyn parantaminen.

1 JOHDANTO

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto kartoitti syksyllä 2012 päiväkotiansa sen hetkistä tilannetta ja ottanee käyttöönsä uudet standardit päiväkodeissaan vuoden 2013 aikana.

Tämä opinnäytetyö on kehittämistehtävä, jonka päätavoitteena on kouluttaa Helsingin kaupungin kaikki päiväkotiapulaiset tekstiilihuollon uusien standardien mukaisesti. Koulutusten pohjana toimi auktorisoidun työntutkija Jutta Kivikallion (2012) päiväkoiteihin tekemä mitoitus yhteentoista (11) päiväkotiin sekä hänen suorittamat video- ja valokuvauksensa tekstiilihuollon työvaiheista. Koulutusten tarkoituksena on saada kaikki päiväkodit yhtenäistämään työtapansa.

Ennen uusien standardien käyttöönottoa, oli otettava selvää päiväkotien nykyisestä tilanteesta. Jutta Kivikallio, oli tehnyt kyselyn päiväkodeille 2009. Kysely uudistettaisiin uusien ja päivitettyjen tietojen varmistamiseksi.

Työ aloitettiin kyselyllä, johon kaikkien päiväkotien tuli vastata. Kysely suoritettiin e-lomakkeella, 200 päiväkodille. Kyselystä saatu tieto syötettiin mitoituslaskelmiin. Standardien ja kyselystä saatavan tiedon pohjalta oli tarkoitus saada selvitettyä, kuinka paljon laskennallista työaikaa päiväkodeissa tulisi menemään tekstiilihuollossa. Kyselystä saatiin työnantajalle myös päivitettyä tietoa lapsimääristä ja tekstiileistä.

Mitoituksen ja koulutusten tavoitteina olivat tekstiilihuollon työtapojen yhtenäistäminen, työntekijöiden opettaminen työnsä keventämiseen erilaisin apuvälinein (ergonomia), hygienian parantaminen ja esimiesten tietojen kartuttaminen tekstiilihuollosta sekä ajan ja rahan säästäminen.

Uusien standardien mukaan toimiminen vaati päiväkotien päiväkotiapulaisten perehdyttämistä niihin. Perehdyttäminen tapahtui koulutustilaisuuksissa, joissa katsottiin Kivikallion vuonna 2010 kuvaamia videopätkiä ja valokuvia parhaista käytänteistä, joista sitten keskusteltiin.

2 TYÖNTUTKIMUS

Työntutkimus on oleellinen osa yritysten ja työpaikkojen kehitysprosesseja. Työntutkimuksessa käytetään erilaisia menetelmiä, esimerkiksi havainnointitutkimuksia ja normaaliaikatutkimuksia. Kaikille menetelmille yhteistä on se, että niiden avulla selvitetään, kuinka paljon jonkin työn tekemiseen kuluu aikaa tai kuinka monta henkilöä tarvitaan työn tekemiseen. Samoja menetelmiä käytetään eri teollisuuden aloilla, joten työntutkija voi tehdä tutkimuksia minkälaisessa ympäristössä ja missä yrityksessä tahansa. (Työppönen 2006.)

Työntutkimuksia voidaan tehdä eri yrityksissä eri tarkoituksiin. Tutkimuksia voidaan teettää yritystä saneerattaessa tai selvitettäessä, paljonko työntekijöitä jonkin työn tekemiseen tarvitaan tai voidaanko henkilökuntaa vähentää. Työntutkimusta voidaan käyttää myös uusien tuotantolinjojen käyttöönoton yhteydessä, selvitettäessä tarvittava henkilötuntien määrä. Kun työmenetelmiä kehitetään ja esimerkiksi turhia liikkeitä poistetaan, voidaan vanhoillakin tuotantolinjoilla vähentää henkilökuntaa. Jos yrityksissä on käytössä urakkapalkka, on työntutkimus oleellinen osa palkkausjärjestelmän rakentamisessa. (Työppönen 2006.)

On havaittu, että täysin ulkopuolisen henkilön suorittaman tutkimuksen tulokset mielletään usein todellisemmiksi, kuin yrityksen oman esimiehen tai työntutkijan tekemän tutkimuksen. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että ulkopuolinen tutkija on neutraali osapuoli työnantajan ja työntekijän välillä. (Työppönen 2006.)

Suomeen työntutkimus rantautui 1930 - luvun pulavuosina. Työntutkijoiden ensimmäiset koulutuskurssit alkoivat 1942 ja vuonna 1949 sai ensimmäinen suomalainen MTM-koulutuksen. Nykypäivänä tutkimukset keskittyvät yksittäisen ihmisen liikkeen hioamisen sijasta työyksikön työketjujen yhteistyön hioamiseen. Tietotekniikkahankkeiden yhteydessä on huomattu tarpeettoman työn suuri määrä, ja että sama työvaihe saatetaan suorittaa useaan otteeseen. Haasteena on, kuinka saada työntekijät itse kehittämään ja järjeistämään omaa työtä. (Vartiainen 1994, 24-25.)

Vartiainen kirjoittaa että, työn tutkimus koostuu menetelmä- ja aikatutkimuksesta eli työnmittauksesta. Menetelmätutkimuksen avulla pyritään löytämään tehokkain tapa tehdä työtä ja aikatutkimuksella eli työnmittauksella, pyritään määrittelemään työn suorittamisen standardiaika. (Vartiainen, 1994, 121.)

3 STANDARDISOINTI

Kaikenlaista työtä voidaan mitoittaa, kunhan työ voidaan jaksottaa pieniin osiin. Nykypäivänä käytössä olevat siivoustyön paperiset ja sähköiset standardiasiakirjat ovat lähöisin Herbert Rubinsteinin vuonna 1966 laatimasta taulukosta, jossa keskitytään siivoustyön mitoitukseen. Valtiovarainministeriön vuonna 1972 julkaisema menetelmä- ja aikastandardijärjestelmä on ollut todennäköisesti pohjana kaikille sen jälkeen Suomessa kehitetyille siivoustyön mitoitusjärjestelmille. (Whitmore; Kujala, 1980.)

Standardeilla on tarkoitus sekä yhtenäistää sääntöjen laatimista että helpottaa viranomaisten, elinkeinoelämän ja kuluttajien elämää. Standardit laaditaan asianosaisten yhteistyönä, ja asiakirjat, joissa työn tulokset ovat koottuna, julkaistaan kaikkien saataville. Ne ovat tämän jälkeen voimassa koko maassa. Suuntaus on nykyään laatia kansainvälisesti päteviä, maailmanlaajuisia standardeja. (SFS 2005.) Hyvänä esimerkkinä on ISS, joka aloitti vuonna 1901 vartiointiliikkeenä Tanskassa ja on nyt kansainvälinen yhtiö, joka tuottaa siivouspalveluita kansallisten normien mukaan. (Cronberg, 2010, 138.)

3.1 Mitoitus tapahtuu tapauskohtaisesti ja yksilöllisesti

Mitoitukset tehdään, jotta saadaan siivousohjelmat, tässä tapauksessa tekstiilihuollon osuus, vastaamaan päiväkotien toiminnan tarpeita ja käyttöasteita. Työtapojen päivittäminen tulee ajankohtaiseksi mitoitusta tehdessä. Siivousmenetelmien suunnittelulla ja kehittämisellä edesautetaan kehityskulkua, jossa pyritään saamaan normitilanteeksi se, että työntekijöillä olisi ajanmukaiset siivousvälineet ja työmenetelmät. (Välimäki 2009, 21.)

Mitoituksen tavoitteina on löytää tehokkaat välineet, menetelmät, koneet ja aineet. Tehokkaalla siivouksen suunnittelulla pyritään määrittämään oikea siivoustaso tilan käyttöhuomioiden.

Kustannussäästöihin päästään tarkalla siivousaineiden käytön laskennalla ja toteutuksella. Siivoustyön mitoitusta pohjautuu menetelmä- ja aikastandardeihin, jotka koostuvat menetelmäkuvausten perusteella. (Yltiö, H. 2009, 232.) Samalla tavalla kuin siivoustyön mitoitusta, tapahtuu myös tekstiilihuollon mitoitusta.

3.2 Tekstiilihuollon mitoitusta Helsingin kaupungin päiväkodeissa

Kivikallio video- ja valokuvasi vuonna 2010 työskentelyä ja haastatteli päiväkotiapulaisia saadakseen selville parhaita käytänteitä tekstiilihuollosta. Kuvaukset ja haastattelut olivat jatkoa Kivikallion, vuonna 2009 tekemälle kyselylle. Molemmat Kivikallion suorittamat työt olivat suoritettu yhteistyössä Helsingin päiväkotien kanssa.

Opinnäytetyönä suoritettavan kehittämistehtävän päätavoite on edistää uusien päiväkotitekstiilien huolto- ja menetelmästandardien T001 ja T002 käyttöönottoa päiväkodeissa. Standardien laatija on Koccus Oy, Jutta Kivikallio. Nykyisin voimassa olevat standardit ovat 1980-luvulta, ja ne tarvitsevat päivitystä niin työtapojen, kuin -aikojenkin suhteen.

Päiväkotiapulaisten ollessa mukana mitoituksessa, näkevät he, kuinka työ on tarkoitus tehdä ja pääsevät vaikuttamaan asioihin. Samaa työtä tekee useampi päiväkotiapulainen ja näin saadaan erilaisia tuloksia. Apuajat merkitään sen mukaan onko päiväkotia uusi vai vanha, montako kerrosta päiväkodissa on ja onko käytössä hissiä, sekä kuinka paljon työtä joutuu keskeyttämään siirtymien takia. Jokainen tekee työt erilailla ja se olisi huomioitava mitoitusta tehdessä. Mitoitukset ovat vaikuttaneet työhön niin, ettei yksilöllisiä eroja huomioida, vaan ne määräytyvät työn teknisten ominaisuuksien mukaan esim. käytössä oleva työaika, henkilöstöpanos, koneet, laitteet sekä laatu ja tavoitetehtävät. (Tarkkonen 2010, 65.)

Tarkoituksena on säästää, mutta tiukat linjat ovat yrityksille haitaksi. Työvälineiden kehittyminen ei ole havaittavissa työhyvinvoinnissa. (Tarkkonen 2010, 57.) Tiukalla mitoituksella voidaan tahtomattakin aiheuttaa työntekijöille uupumusta ja stressiä, joilla on myös lisäävä vaikutus sairauspoissaoloihin, joista aiheutuu sijaisten palkkauksen kustannukset sekä työterveyshuollonmenot. Aikaa menee myös normaalia enemmän esimerkiksi työvuorolistojen suunnittelun parissa. (Narko ja Salmelin 2003, 207.) Tark-

kosen konsultointi- ja koulutuskierroksella laskettiin siistijöiden sairauspoissaolojen olevan hieman yli 20 sairauspäivää henkilötyövuotta kohden, mikä puolestaan on korkein vertailussa olevista ammattiryhmistä. (Tarkkonen 2010.)

Opinnäytetyössä hyödynnettiin Tarkkosen tutkimuksessa kartoitettua siistijöiden nykytilannetta standardien mukaisessa työelämässä. Tarkkosen tutkimuksen aihe ei suoraan liity tekstiilihuoltoon päiväkodeissa, mutta se antaa tutkimukselle näkökulman tarkastella standardisointia kriittisesti. Tarkkonen (2010) kritisoi tutkimuksessaan, miten siistijöiden inhimillisyys on vallan unohdettu materian valtaamassa maailmassa. Siistijältä odotetaan liikoja, eivätkä fyysiset tai henkiset voimavarat enää riitä täyttämään standardien sanelemia ehtoja työn nopeudesta ja siivottavista pinta-aloista ja tekstiilihuollosta. Lopputuloksena on epäsiistin näköinen työnjälki ja pahoinvoiva siistijä. Samalla myös siistijän työnantaja kärsii. (Tarkkonen 2010.)

Moni päiväkotiapulainen oli sitä mieltä, että heillä ei ole enää aikaa tehdä työtä hyvin, vaan aina pitää olla jo seuraavassa kohteessa. He kärsivät työnsä jäljestä ja siitä mitä asiakkaat ajattelevat. Moni oli sitä mieltä, etteivät saa tarvittavia työvälineitä tai aineita työhönsä. Epäselvät pelisäännöt oli asia, joka hämmästytti useampaa työntekijää. Tämä voi johtua siitä, että on tullut monia uusia työntekijöitä, jotka eivät vielä ole oppineet talon tavoille.

Tarkkosen mukaan pahoinvoiva työntekijä ei ole leikin aihe. Jos työnkuva, esimies, työn ilmapiiri ja toiset työntekijät eivät ole lainkaan sitä, mitä työntekijä kaipaa, saattavat seuraamukset olla kohtalokkaat. Työstä voi tulla työntekijälle stressitekijä, joka puolestaan voi aiheuttaa pitkiä sairauspoissaoloja ja burn out- ilmiötä, psykologisia sairauksia, fyysisen kunnon ja vastustuskyvyn heikkenemistä tai jopa ennenaikaista vanhene- mista ja kuolemaa. (Tarkkonen 2010, 20.) Muutokset ovat tätä päivää ja niihin on totut- tava. Asioita voidaan helpottaa reilulla keskustelulla ja epäselvien asioiden selvittämi- sellä. Muutoksia kohtaavassa työyhteisössä pitää olla tilaa ajattelulle ja tunteille. (Juuti & Virtanen, 2009.)

4 PÄIVÄKOTIEN TEKSTIILIHUOLTO

Tekstiilien kunnollisella huollolla turvataan päiväkodin viihtyvyys ja vähennetään tartuntatautien leviämiskä. Suurin osa huonepölystä on peräisin tekstiileistä. Pölyn määrä onkin suoraan verrannollinen tekstiilien määrään, laatuun ja materiaaliin nähden. Lasten sairastumisia ei voida täysin estää, mutta kukin taho voisi vähentää yliherkkyys- ja allergiaoireita valitsemalla päiväkotiin helposti puhdistettavia, sileitä ja sähköistymättömiä materiaaleja. (Kujala 2002, 6.1.) Myös pesuainevalinnoilla voidaan oletettavasti vaikuttaa siisteystasoon ja materiaalien siliävyyteen, puhtauteen ja elinikään.

Päiväkoteihin hankittavien vuodevaatteiden olisi hyvä olla laadukkaita ja kestettävä pesua vähintään 60 asteessa, jotta pölypunkit kuolevat. Patja, sijauspatja ja muut vuodevaatteet olisi hyvä tuulettaa säännöllisesti, muttei kuitenkaan siitepölyaikana. Allergia- ja astmaliitto suosittelee vuodevaatteiden mankeloimista ja silittämistä, koska se vähentää tekstiilipölyä. (Päivähoidon allergia- ja astmaohjeisto 2004,14.)

Högnäs (Espoon kunnan osa) antamissa ohjeistuksissa (1996:33), koskien päiväkotien ja esikoulujen tiloissa tapahtuvaa siivoustyötä, kehoitetaan pitämään siivoustiloja lukituina ja helposti siivottavina. Lisäksi kehoitetaan varustamaan siivoustilat hyvällä ilmanvaihdolla. (Högnäs kommun, 2011.)

Päiväkodeissa, lapsien nukkuma-alustoina, käytetään irto- sekä riippupatjoja tai sitten he nukkuvat henkilökohtaisissa vuoteissaan. Käytössä on myös kaappi-, kerros-, sohva-, puki-, pinna- ja retkisänkyjä sekä lakanallisia muovisänkyjä. Lapsilla, jotka nukkuvat patjoilla, on käytössään tyynyliina ja aluslakana. Kerrossängyissä ja Heidi-vuoteissa on käytössä pussi-, tyyny- ja aluslakana sekä päiväpeitto. Kaappi- ja sohasängyissä on käytössä pussi-, tyyny- ja aluslakana. Tekstiilien vaihdon yhteydessä kaikki sängyt puhdistetaan ja patjat imuroidaan. Päiväpeitteitä on käytössä vain kerrossängyissä (2 kpl / kerrossänky) ja Heidi- vuoteissa (vain päällimmäisessä vuoteessa). (Asikainen, 2013.)

Hygienian kannalta hyvä vaihtoehto on varata kullekin lapselle patja, jossa on vetoketjullinen irrotettava päällinen. Näin patjat on helppo pestä. Irtopatjoja varten varataan irrotettavat suojukset, jotka pestään myös säännöllisesti. Tyynyt ovat joko henkilökoh-

taiset tai yleisessä käytössä. Jotkut päiväkodit säilyttävät lapsen tyynyn omassa lokerosaan, jolloin muilla lapsilla ei ole mahdollisuutta levittää tyynyyn päistä tarttuvia likoja ja mikrobeja. (Kujala 2002, 6.1–6.2.)

Likaiset tekstiilit tulisi säilyttää erillisessä säilytyspaikassa, jonka pitäisi olla kuiva ja viileä, niin ettei mikrobitoiminta lisäännä tekstiileissä. (Haapanen & Mäntsälä, 1999, 48.)

Päiväkodit ovat erilaisia, on uusia, vanhoja ja monitasoisia. Tekstiilihuoltotilojen varustetaso on todella kirjavaa, niin myös tekstiilihuoltotilat. Osalla on käytössään vain komero, johon mahtuu vain pyykkikone ja kuivausrumpu. Tällaiset tilat tuovat omat haasteensa työskentelyyn. Ergonomian huomioonottaminen on vaikeaa tällaisissa kohteissa. Tekstiilejä pestään jaksoittain, koska pyykin kuivaus on osassa päiväkodeissa hankalaa suurten lapsimäärien myötä.

4.1 Päiväkotiapulaisten työnkuvaus

Päiväkotiapulaisten toimenkuva on moninainen. Työhön kuuluu siivousta, tekstiilihuoltoa ja ryhmissä toimimista. Osa päiväkotiapulaisista vaihtaa työpäivän aikana siivottavaa taloa tai joutuu liikkumaan monen eri talon välillä. Siksi työskentely puhtauspalvelualalla on haasteellista ja vaativaa, ammattilaisten tekemää työtä. Työ muuttuu jatkuvasti ajanmukaisesti, esimerkiksi uusien pintamateriaalien, välineiden ja koneiden sekä puhdistus - ja hoitoaineiden, mitoitusjärjestelmien, menetelmien jne. ansiosta. Työssä ja mitoituksessa on siirrytty tarkoituksenmukaisiin puhtauslaatuihin, kevyempiin työmenetelmiin, ergonomisesti oikeisiin työtapoihin ja näin ollen myös työn sisältö on muuttunut. (Rautiainen, Tikkanen, Timonen & Hirvelä 2006.)

4.2 Päiväkotien käsihygienia

Laura Aaltosen kandidaattityössä (2009) vertailtiin mm. paperisten pyyhkeiden ja hygieniapyyhkeiden ympäristövaikutuksia käsiensuonauksessa. Hygieniapyyhkeet ovat noin 10cm*15cm kokoisia lakanakankaiden pakkapäistä tehtyjä käsipapereita. (Aaltonen, 2009.)

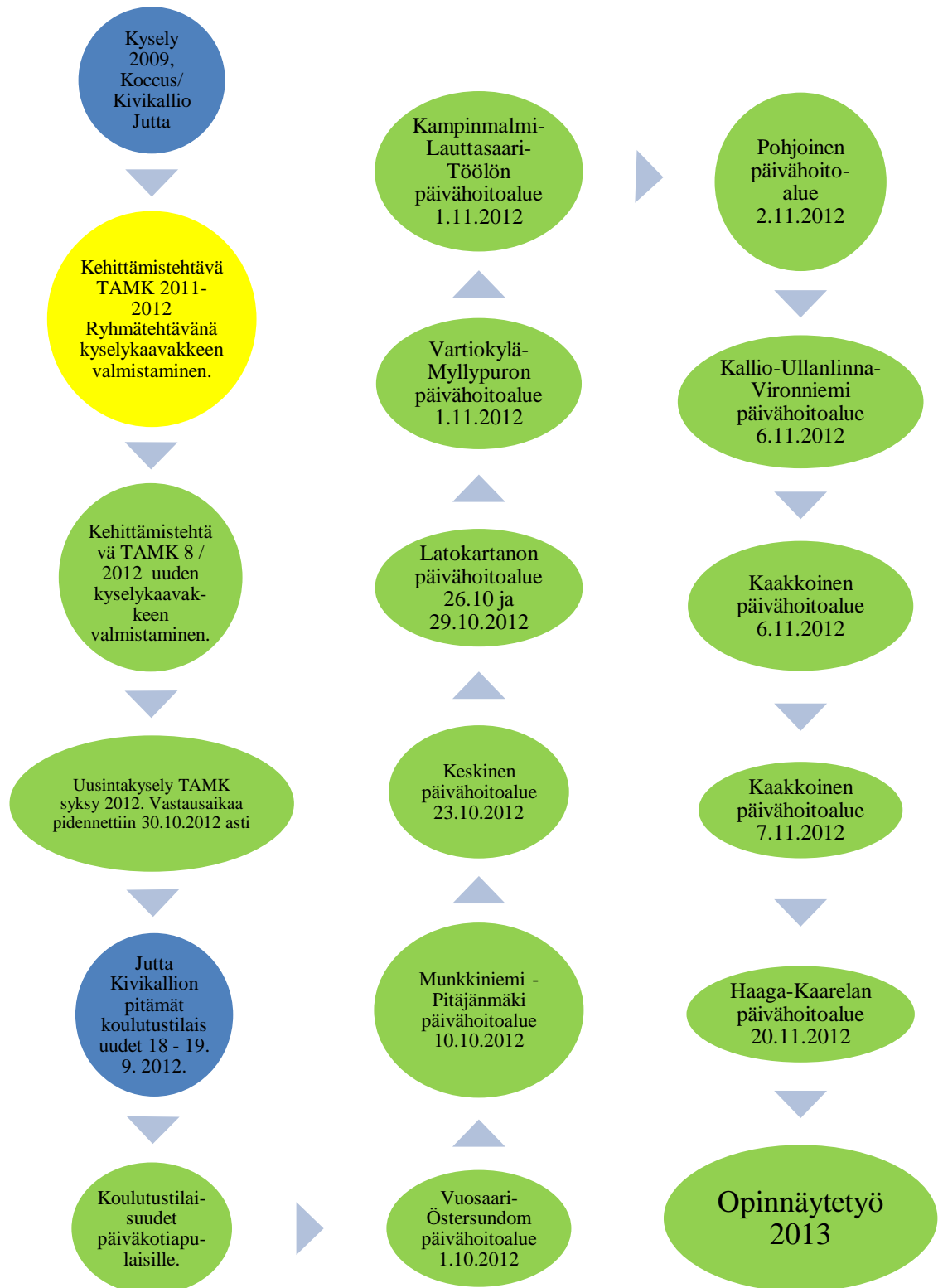
Aaltosen tutkimuksen kohteena oli ryhmäperhepäiväkotu Arttu, jossa oli yhdeksän lasta ja kaksi hoitajaa. Aiemman käytännön aikana, ryhmäperhepäiväkotu Artussa pestiin päivittäin vaihdettavia henkilökohtaisia käsipyyhkeitä. Tutkimuksen aikana heillä ei ollut pääasiallisessa käytössään paperisia, eikä myöskään froteisia, päivittäin vaihdettavia henkilökohtaisia käsipyyhkeitä, vaan hygieniapyyhkeet. Tutkimuksessa kävi ilmi, että, jos kaikki Helsingin päiväkodit käyttäisivät hygieniapyyhkeitä, frotee pyyhkeiden sijasta, säästyisi rahaa vuodessa 367 080 €. Lasten sairastelu oli myös vähentynyt hygieniapyyhkeiden käytön alettua. (Aaltonen, 2009)

5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Helsingin kaupungin päiväkotiapulaisille, jotka kutsuttiin kahtena eri ryhmänä, järjestettiin tiedotustilaisuudet, joissa siivouspalveluiden suunnittelija, Paula Merikallio piti alustuspuheet johdatuksena tuleviin tekstiilihuollon koulutuksiin. Minut esiteltiin päiväkotiapulaisille ja kerrottiin minun tulevasta työtehtävästäni heidän tekstiilihuollonkouluttajanaan. Paula Merikallion alustettua tilaisuuden, jatkoi Jutta Kivikallio, tarkoituksenaan antaa tarkempaa ennakkotietoa tekstiilihuollon mitoituksesta ja tulevasta koulutuksesta.

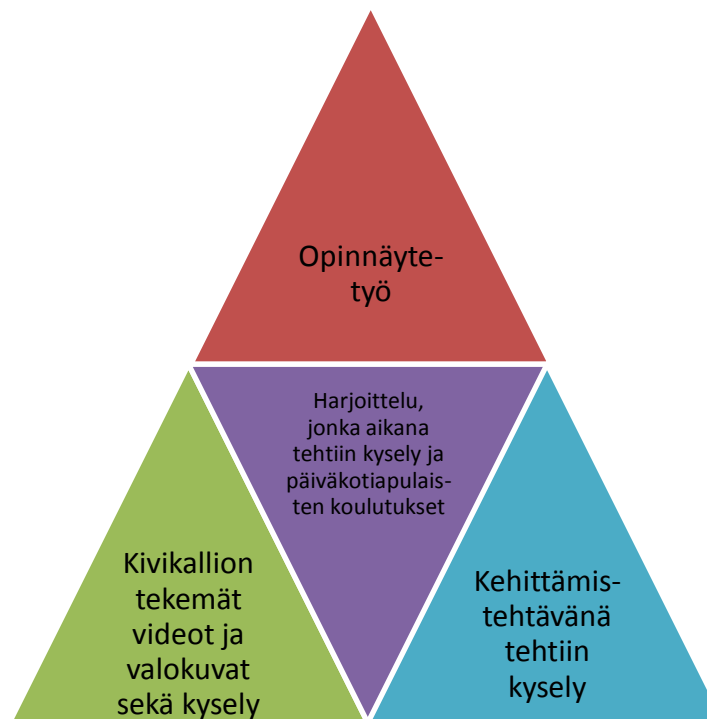
5.1 Tekstiilihuollon kehittämistehtävän kulku

Kuviossa (kuvio 1) esitetään, kuinka tekstiilihuollon kehittämistehtävä on edennyt. Siniset pallot ovat Kivikallion tekemiä asioita ja keltainen pallo on kehittämistehtävä, joka tehtiin Tampereen ammattikorkeakouluoppilaiden toimesta. Vihreät pallot kuvasivat niitä asioita jotka kuuluivat opinnäytetyöhön

Kuvio 1. Kehittämistehtävän kulku.

Kuviosta (kuvio 2) esitetään, kuinka opinnäytetyö on edennyt. Vihreässä osiossa Kivikallio teki kyselyn 2009 ja videoi sekä valokuvasi päiväkodeissa työn tekemistä vuonna 2010. Sinisessä kolmiossa on kehittämistehtävä, joka aloitettiin Tampereen ammatti-
korkeakoulussa keväällä 2012. Keskellä olevasta violetista kolmiosta näkee, mitä olen tehnyt harjoittelujaksolla, syksyllä 2012, tähdäten opinnäytetyöhöni.

KUVIO 2. Opinnäytetyön kulku

5.2 Kysely, e-lomake

Työ aloitettiin tekemällä kysely e-lomakkeella (liite 1), joka lähetettiin kaikille Helsingin kaupungin kahdellesadalle (200) päiväkodille vastattavaksi. Kyselyn ajankohta oli 6.8. - 31.8.2012, vastauksia saatiin 65 kpl. Vastausaikaa jouduttiin jatkamaan 14.9.2012 saakka. Lähetettiin kehotuskirjeet kyselyyn vastaamiseen. Vastauksia tuli 115 kpl ja jälleen lisättiin vastausaikaa 12.10.2012 saakka. Vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 225 kpl, joista osa oli tuplavastauksia ja osa oli Palmian (Helsingin kaupungin omistama toimitila- ja hyvinvointipalveluja tuottava liikelaitos) vastauksia. Kyselyn vastauksista poistettiin ne päiväkodit, jotka eivät kuuluneet kyselyyn sekä ne, jotka olivat vastanneet kahteen kertaan. Kyselystä saatu tieto syötettiin salassa pidettäviin mitoituslaskelmiin.

Standardien ja kyselystä saatavan tiedon pohjalta oli tarkoitus saada selvitettyä, kuinka paljon laskennallista työaikaä päiväkoteissa tulisi menemään tekstiilihuollossa. Kyselystä saatiin työnantajalle myös päivitettyä tietoa lapsimääristä ja tekstiileistä.

5.4 Koulutusmallin luominen

Koulutusmalli kehitettiin käyttäen sekä Merikallion antamia reunaehdoja että Kivikkalon kuvaamia valo- ja videokuvia tekstiilihuollon parhaista käytännöistä (liite 2).

Päätettiin, että koulutusten pitäminen suoritetaan tiloissa, joissa on käytettävissä videotyökalu ja tietokone. Tiloihin täytyisi mahtua noin kaksikymmentä henkilöä kerrallaan. Otettiin yhteyttä päivähoitoalueiden johtajiin, joiden kanssa sovittiin tulevien tekstiilihuollon koulutusten ajankohdat sekä käytettävät koulutustilat. Päivähoitoalueiden johtajat lähettivät päiväkotiapulaisille kutsut järjestettäviin tekstiilihuollon koulutuksiin.

Tehtiin nimilista päivähoitoalueittain (liite 3), koska haluttiin varmistua, että kaikki Helsingin kaupungin päiväkotiapulaiset saavat koulutuksen. Jokainen koulutukseen osallistuva päiväkotiapulainen varmentaisi läsnäolonsa allekirjoittamalla nimilistan.

Koulutuksia varten tehtiin PowerPoint-esitys, johon koottiin edellä mainittuja valo- ja videokuvia. PowerPoint-esitystä käytettäisiin apurunkona tulevissa tekstiilihuollon koulutuksissa. Siitä oletettiin olevan hyötyä keskustelun herättämisessä. Koulutukset tulisivat olemaan erilaisissa tiloissa, joka varmaankin aiheuttaisi yllätyksiä. Tietotekniikan toimivuus arvelutti, koska PowerPoint-esityksessä olisi sekä ääntä että valo- ja videokuvia. Tämän epävarmuuden vuoksi, päätettiin tulostaa ja kopioida PowerPoint-esitys, mahdollisen yllättävän tilanteen aiheuttaman haitan minimoimiseksi.

Koulutusten alussa minut esiteltäisiin henkilönä ja kerrotaisiin taustastani Helsingin kaupungin työntekijänä. Seuraavaksi käytäisiin läpi hankkeen kulkua, taustaa ja tavoitteita sekä kerrotaisiin mitä koulutuksissa käsiteltäisiin. Kerrotaisiin hankkeen jatkosuunnitelmista aikatauluineen. Otettaisiin keskusteltavaksi nykyisin käytössä olevat erilaiset käsipyyhkeet, joiden käyttöä verrattaisiin hygieniapyyhkeisiin.

PowerPoint-esityksen valo- ja videokuvia hyväksi käyttäen, esiteltäisiin erilaisia työvaiheita, joita yhdessä päiväkotiapulaisten kanssa, pysähdyttäisiin käsittelemään ja mahdollisesti demonstroimaankin, tarkoituksena luoda ja levittää parhaita käytänteitä.

Koulutustilanteiden runkoon sisällytettäisiin edellä mainitut asiat. Valmistauduttaisiin kuitenkin muokkaamaan koulutuksen kulkua, tilanteen niin vaatiessa.

Alustavasti suunniteltiin koulutustilanteiden kestoksi noin 1,5 tuntia, mutta uskottiin, että ajan käytössä tulisi olemaan suurtakin vaihtelua, keskustelujen runsauden mukaan.

5.5 Päiväkotiapulaisten koulutustilaisuudet

Koulutusmallin kehittämisen jälkeen, aloitettiin koulutustilaisuudet neljällätoista (14) päivähoitoalueella. Koulutustilaisuudet järjestettiin Helsingin sosiaaliviraston omille päiväkotiapulaisille.

Tilaisuuksissa käsiteltiin mitoituksessa käytettyjä työtapoja ja uusien apuvälineiden käyttämistä työssä, esim. verkkopussi ja pyykkikori. Esiteltiin hygieniapyyhe, jota verrattiin nykyisin käytössä oleviin pyyhkeisiin. Käytettiin hyväksi Kivikallion kuvaamia video- ja valokuvia, sekä demonstroitiin tekstiilien viikkaamista.

Koulutustilaisuuksissa oli tarkoitus sekä antaa että kehittää uusia ideoita ja levittää parhaita käytänteitä työn tekemiseen, työtehokkuuden lisäämiseksi ja muistuttaa ergonomisista ja hygieenisistä työtavoista.

Hygieniapyyhkeiden käyttö ja käyttöönotto herätti runsasta keskustelua jakaen mielipiteitä puolesta ja vastaan. Joissakin päiväkodeissa hygienia pyyhkeet ovat jo käytössä. Näiden päiväkotien päiväkotiapulaisten kokemuksiin pohjautuen oli helpompi keskustella asiasta verrattuna koulutustilanteisiin, joissa kukaan ei ollut käyttänyt hygieniapyyhkeitä.

Osa ryhmistä kävi vilkasta keskustelua käsiteltävistä työasioista, kysellen ja neuvoen toisiaan. Osa päiväkotiapulaisista saapui koulutustilaisuuksiin asenteella, että mitään uutta en kuitenkaan opi. Näille, usein kokeneemmille työntekijöille, esitettiin koulutuk-

sen idea niin, että haluttaisiin heidän vuosien saatossa keräämäänsä arvokas työkokemuksensa - hiljainen tieto – muidenkin työntekijöiden käyttöön. Tämän jälkeen asenneilmapiiri usein keveni ja jäi vaikutelma, että myös nämä kokeneemmat työntekijät olisivat kokeneet, että heidän työnantajansa arvostaa toisille työntekijöille jaettua arvokasta kokemuspääomaa.

Ryhmät saivat kertoa työpaikoillaan kokemistaan epäkohdista. Epäkohdat kirjattiin ja lähetettiin siivouspalveluiden suunnittelija, Paula Merikalliolle, jatkokäsittelyä varten.

Koulutukset sujuivat pääasiassa hyvin. Ensimmäisessä koulutustilaisuudessa epäonnistuttiin videotykin käytössä. Eräässä koulutuspaikassa videopätkät eivät lähteneet pyörimään kuvan kanssa, vaan ainoastaan ääni kuului, valokuvat sentään toimivat. Videokuvien käyttämättä jättämisen seurauksena, demonstroitiin työtilanteita tavallistakin enemmän. Koulutustilaisuuksien kesto vaihteli keskustelujen määrän mukaan. Suunnitellun 1,5 tunnin sijaan muutamat koulutukset kestivät jopa 2,5 tuntia. Eräs koulutustilaisuus keskeytyi yllättäen, koska jouduttiin osallistumaan paloharjoituksiin. Koulutus vietiin kuitenkin onnistuneesti päätökseen paloharjoituksen päätyttyä.

6 PÄIVÄKOTIEN KÄSIHYGIENIAN JA ERGONOMIAN PARANTAMINEN

Helsingin kaupungin päiväkodeissa käytetään paperisia kertakäyttöisiä käsipyyhkeitä, päivittäin vaihdettavia froteepyyhkeitä tai jokaisen käytön jälkeen pestäviä, uudelleen käytettäviä hygieniapyyhkeitä. Tarkoituksena olisi, että Helsingin kaupungin päiväkodeissa siirryttäisiin käyttämään hygieniapyyhkeitä paperisten käsipyyhkeiden sijaan.

Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että käsienvesutiloissa olisi pesupussi (kuva 1).

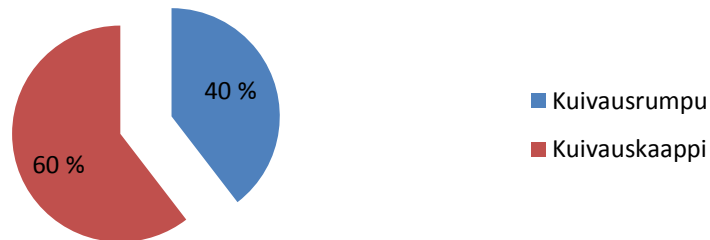
Kuva 1. Hygieniapyyhkeiden pesuun ja säilytykseen tarkoitettu verkkopussi / pesupussi. Haettu 11.4.2012 osoitteesta http://igulee.fi/product_info.php?products_id=71

Lapsi ottaisi hygieniapyyhkeen pesupussista, käsien kuivaamista varten. Käytetyt hygieniapyyhkeet laitettaisiin pestäväksi toiseen pesupussiin. Hygieniapyyhkeet pestään pesupussissa, jonka jälkeen pesupussi laitetaan kuivausrumpuun. Kuiva pesupussi vietään takaisin käsienvesupaikalle. Näin hygieniapyyhkeisiin ei kosketa käsin koko pesuprosessin aikana.

Helsingin kaupungin päiväkodeille tehdyssä tekstiilihuollon kyselystä saatiin tietää, että kaikissa päiväkodeissa ei ole käytössä kuivausrumpua, joka on edellytyksenä hygieniapyyhkeiden käytölle. Helsingin kaupungin päiväkodeissa on käytössä kuivauskaappeja ja kuivausrumpuja alla olevan kuvion mukaisesti (kuvio 3). Osa päiväkodeista käyttää kumpaakin kuivatusmahdollisuutta. (Asikainen, 2013).

Kuivausrumpujen ja kuivauskaappien määrät prosentteina.

N = 219

KUVIO 3. Kuivausrumpujen ja kuivauskaappien määrät päiväkodeissa. (Asikainen, 2013).

6.1 Parannusehdotuksia työhyvinvoinnin edistämiseksi, ergonomia

Päivähoitoalueiden koulutustilaisuuksissa kerrottiin päiväkotiapulaisille, että joissakin päivähoitopaikoissa on otettu käyttöön erilaisia apuvälineitä päiväkotiapulaisten työskentelyn helpottamiseksi. He käyttävät aputasoina silityslautaa (kuva 1), liikuteltavaa pöytää, kuivaustelinettä ja ryhmien pöytätasoja.

KUVA 1. Silityslauta aputasona (Jutta Kivikallio, 2010,1)

Pyykkiä kuivataan myös telineissä, jotka koettiin hankaliksi, koska telineille ei ole selkeää paikkaa. Pyykkikorin käyttäminen pyykin siirtämisessä pyykkikoneesta kuivausrumpuun tai kuivauskaappiin, helpottaa päiväkotiapulaisten työskentelyä. Parityöskentely helpottaa suurien tekstiilien viikkauksessa. Hyvällä ergonomialla varmistetaan päiväkotiapulaisten työ- ja toimintakyvyn säilyminen hyvänä läpi koko työiän. Hyvällä ergonomialla tulisi ottaa huomioon työntekijän fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, koska työtä tehdessään työntekijä on vuorovaikutuksessa työympäristön lisäksi työtehtävän, koneiden ja laitteiden kanssa. Niinpä työn kuormittavuutta tulee tarkastella niin ruumiillisena, kuin henkisenä ilmiönä. Työssä kuormittumiseen vaikuttavat myös sellaiset asiat, kuten työtehtävästä johtuvat kuormitustekijät, työjärjestelyt ja työntekijän yksilölliset ominaisuudet. Työntekijän kuormittuminen voi olla myös yli- tai alikuormittavaa. Työn fyysiseen kuormittavuuteen vaikuttavat erityisesti:

1. työasennot
2. työliikkeet
3. voimankäyttö
4. ympäristötekijät, etenkin lämpöolot.
5. ilmastointi

Pyykkikoneet voidaan nostaa korokkeelle (kuva 2), joka helpottaa työskentelyä ja on ergonomisesti oikein. Koneita nostettaessa on hyvä huomata hanojen ja sähköpistokkeiden asennuspaikat.

KUVA 2. Pyykkikone nostettu korokkeelle, hyvät aputasot ja paljon pöytätasoa (Jutta Kivikallio, 2010,2)

Eräässä päiväkodissa on koneet asennettu (kuva 3) niin, että päiväkotiapulainen ei ylety sulkemaan hanaa tai ottamaan johtoa irti. He joutuvat käyttämään apukorokkeita, koska päällimmäisen koneen ohjauspaneeli nousee niin korkealle, että työntekijä ei näe kunnolla ohjauspaneelia. Tässä tapauksessa he joutuvat nousemaan korokkeelle.

KUVA 3. Koneiden aukeamissuunnat ja ohjauspaneelin sijainti korkealla (Jutta Kivikalio, 2010,3)

Koneiden aukeamissuunnat on hyvä katsoa tapauskohtaisesti ja varsinkin uusia koneita hankittaessa. Hyvä aukeamissuunta on niin, että ovet aukeavat pois toisistaan, jättäen keskelle tilaa työskentelylle. Korien nostaminen ovien ylitse sekä ovien kiertäminen lisää työntekijän mahdollisuutta vahingoittaa itseään. (Asikainen, 2013).

Parasta olisi jakaa kannettava taakka tasaisesti molemmille käsille ja pitää mahdollisimman lähellä vartaloa. Painavaa taakkaa käsiteltäessä esimerkiksi kori täynnä pyykkiä, olisi hyvä että korissa olisi riittävän tukeva ja käteen luontuva kädensija. Taakka kannattaa siirtää käsivarsilta suurten ja voimakkaiden lihasten, esimerkiksi selkälihasten, varaan tai mahdollisuuksien mukaan pyörille työnnettäväksi tai vedettäväksi. (Työterveyslaitos, 2013)

Kuvassa (kuva 4) oli penkki muistuttamassa siitä, että on sallittua tehdä työ istuallaan. Nykyään on hyviä istuimia, joissa on renkaat, esim. satulatuoli. Olisi hyvä, jos penkin korkeutta pystyisi säätämään istujan mukaan. Työterveyslaitos perustelee istumista siksi että,

1. siivoustyössä ollaan lähes koko päivä jalkojen päällä, joten jalat kuormittuvat ja pienikin lepo hetki vähentää jalkojen rasitusta.
 2. työpöytien korkeus on lähes aina sopiva istuen työskentelyyn, joten selän etukumarat asennot vähenevät.
 3. mopatessa tasojen alta myös selän etukumarat asennot vähenevät.
 4. tekstiilien huollossa on paikallaan tapahtuvaa, pitempiaikaista työskentelyä.
- (Työterveyslaitos, 2013)

KUVA 4. Hyvät työtasot ja penkki istumista varten (Jutta Kivikallio, 2010,4)

Yhdellä kädellä tehty yksipuolinen toistotyö väsyttää nopeasti työtä tekevän lihasryhmän, esimerkiksi käsi. Päiväkotiapulaisten työssä dynaaminen työskentely tulisi toteuttaa jaksottamalla töitä, käyttämällä molempia käsiä, säätämällä koneet ja laitteet sekä työvälineet itselle sopiviksi. Päiväkotiapulaisten työssä syntyy helposti staattisia työasentoja työskenneltäessä liian korkeilla työtasoilla, työskenneltäessä vain toisella kädellä tai jos jätetään säätämättä koneet, laitteet tai työvälineet itselle sopivaksi.

Työ on tarkoituksenmukaista tehdä seisten, kun

1. käytetään ylävartalon suuria lihaksia
2. liikutaan laaja-alaisesti työpisteissä
3. tarvitaan laajaa ulottuvuutta
4. työkohteen näkeminen ei muuten ole mahdollista

Kun työskennellään seisoma-asennossa, niin terveyshaitat kohdistuvat lähinnä jalkoihin ja selkään. Työtasojen väärä mitoitus lisää selän kuormittumista sekä muita lihasrasituskia. Työtasojen olisi hyvä olla säädettävissä. Liian korkeilla työtasoilla ja laitteilla työskenneltäessä tulisi olla käytettävissä helposti liikuteltavia työturvallisuusmääräysten mukaisia korokkeita. Tavarat tulisi sijoitella niin, että niihin ylettyy lattialla seisten, että ei tarvittaisi tikkaita tai kurottelua.

Pitkään paikallaan seisominen heikentää myös jalkojen verenkiertoa. Kudosnesteiden määrä jaloissa lisääntyy asennosta johtuen, josta voi seurata jalkojen turpoamista ja kipetymistä. Ainainen seisomatyö saattaa aiheuttaa selän lihasten rasittumista, jännittyneisyyttä ja kiputiloja sekä jalkojen verenkiertohäiriöitä. Jaloille pitäisi olla riittävästi tilaa ja olisi suositeltavaa, että paino jakautuisi molemmille jaloille. Myös tukijalan vuorottelu auttaa. Hyvät ja tukevat tyøjalkineet lieventävät seisomatyön kuormitusta (Seinäjoen koulutuskuntayhtymä, 2005).

6.2 Muut apuvälineet

Muita apuvälineitä päiväkotiapulaisilla oli esimerkiksi sänkyjen vetämiseen suunniteltu vetoväline (kuva 5). Välineen käyttäminen vaatii harjoittelua, mutta helpottaa työskentelyä, koska ei tarvitse kumarrella. Vetovälineellä voidaan myös ottaa leluja pattereiden ja seinän välistä.

KUVA 5. Apuväline sänkyjen siirtämiseen (Jutta Kivikallio, 2010, 5)

Puhuimme myös kaappeihin laitettavista nimilapuista (kuva 6), joista ilmeni mitä missäkin kaapissa on. Tämä helpottaisi sijaisten työskentelyä. Tekstiilit löytäisivät oman paikkansa, jolloin vakituisen työntekijän ei tarvitsisi purkaa kaaosta lomalta palattuaan.

nimi. Kun tekstiilit tuodaan huoltotiloihin, niin lappu laitetaan tekstiilien päälle. Päiväkotiapulainen laittaa tekstiilit pyykkikoneeseen ja lapun pyykkikoneen päälle. Ohjelman päätyttyä, pestyt tekstiilit siirretään kuivausrumpuun / -kaappiin ja taas lappu kiinnitetään oveen tai laitetaan muuten näkyviin. Kuiva pyykki, jossa on lappu päällä, odottaa pöydällä noutamista. Näin pyykit eivät mene sekaisin ja tekstiileitä voidaan hakea päiväkotiapulaisen poissa ollessa.

7 PALAUTE TOIMEKSIANTAJALLE

Koulutustilaisuuksissa kerättiin osallistujalistat. Koulutustilaisuuksiin osallistuneilta pyydettiin mieleen nousseita kysymyksiä ja kommentteja. Nämä palautteet ja kysymykset luovutettiin toimeksiantajalle jatkokäsittelyä varten (taulukko 1 ja taulukko 2).

Päiväkotiapulaisten koulutustilaisuuksissa esiinnousseita asioita:

Taulukko 1. Tekstiilihuollon koulutuksissa esiin nousseita yleisiä asioita.

Yleiset asiat:

- Laatupiiriä kaivataan kipeästi, mieluiten heti tammikuulle.
- Laatupiireihin toivottiin selkeästi joku vetäjä.
- Pitääkö päiväkodinjohtaja olla paikalla aina tai koko ajan?
- Kaikki paikat eivät olleet saaneet kutsua.
- Uudet tekstiilit ovat herkkiä nyppääntymään.
- Pesukoneet ja kuivausrummut / -kaapit ovat vanhoja sekä huonoja. Olisiko mahdollista saada uusia? Helpottaisi työtä.
- Tummia ruokalappuja pyydettiin, esim. vihreä tai sininen.
- Tekstiilihuoltotiloissa on paljon ylimääräistä tavaraa, joka ei kuulu sinne.
- Päiväkoteihin halutaan yhtenäiset säännöt ”kirjoittamattomien” sääntöjen tilalle sekä tarvittava perehdytys niihin. Nyt työtä tehdään monenlaisella otteella.

Taulukko 2. Tekstiilihuollon koulutuksissa esiin nousseita tekstiilihuoltoon liittyviä asioita.

Tekstiilihuoltoon liittyviä asioita:

- Mistä saa ostaa pyykkipusseja? Pyykkipusseja, joissa olisi vetoketju?
- Onko olemassa pissasuojia, joissa olisi kuminauha, jotta suoja pysyisi paikallaan?
- Pitääkö keittiötyövaatteet pestä erikseen (heillä pestään tällä hetkellä 2*vko)? Osa saa Palmialta pesuaineet työvaatteiden pesuun.
- Onko patjojen päällisten vaihto mitoituksessa? → työ on hankalaa tehdä yksin.
- Onko patjojen desinfiointiin jotain ainetta?
- Lakanoiden vaihto, kuuluuko päiväkotiapulaiselle, vai yhteistyössä hoitohenkilökunnan kanssa?
- Huomioliivien pesu?
- Mistä saa hankittua apuvälineen sänkyjen siirtoa varten ja paljonko se maksaa?
- Vieläkö on käytössä putkimoppeja?
- Onko mitoituksessa otettu huomioon suursiivous, esim. vahaus?
- Aikojen huomioiminen isoissa päiväkodeissa → apuajat.
- Kenelle mattojen pesu kuuluu?
- Jos lapsi oksentaa, niin kenelle oksennuksen puhdistus kuuluu? Tähän vastasin, että yleensä se, joka asian huomaa ensin, hoitaa eritteen siivoamisen.

Vaikka selitettiin, että hygieniapyyhkeitä ei tarvitse viikata ja silitellä, niin useiden päiväkotiapulaisten mielestä hygieniapyyhkeiden käyttöönotto lisäisi työn määrää. Yksi päiväkotiapulainen kertoi, että heillä lapset laittavat hygieniapyyhkeet kuivumaan. Tämä herätti epäilyn hygieniapyyhkeiden puhtaudesta. Oli kuitenkin pantu merkille, että lapset eivät sairasta enää yhtä paljon, kuin aiemmin heidän päiväkodissaan.

Normaalia muutosvastarintaa oli siis havaittavissa. Olisi ollut hyvä, että jokaisessa koulutustilaisuudessa olisi ollut sellainen päiväkotia, jolla on jo käytössä hygieniapyyhkeet lapsiryhmissä. He olisivat voineet kertoa käyttökokemuksistaan. Käytettiin koulutuksissa esimerkkinä juuri näitä paikkoja, jotka käyttävät ko. tuotetta.

8 POHDINTA

Työ oli haasteellinen, koska aihe oli itselleni melko vieras. Koulutuksissa minulla oli apunani Kivikallion ottamat valokuvat ja videot, jotka helpottivat työskentelyäni. Kivikallion pitämistä koulutustilaisuuksista oli itselleni hyötyä siinä, että sain teoriapohjaa päivähoitoalueiden koulutuksia varten.

Aiheeseen liittyvän kirjallisuuden etsiminen oli työlästä. Mitoituksesta löytyi kirjallisuutta, mutta tekstiilihuollon mitoituksesta ei löytynyt lainkaan kirjallisuutta.

Kyselyyn vastattiin hitaammin, kuin oletettiin, joten siltä osin kehittämistehtävän läpimenoaika viivästyi. Tästä johtuen työmäärä ruuhkautui kyselyn loppumetreillä. Tavoiteajasta oli siis joustettava, mutta tähän ei voitu ennalta vaikuttaa.

Ymmärrän sen, että suuri osa siivous- ja tekstiilihuollon kustannuksista muodostuu työvoimakuluista ja siksi standardisointi on tärkeää. Niinpä suunnittelu ja valvottu mitoitus on hyvä asia vähentämään palkkakustannuksia. Täytyy myös muistaa perehdyttäminen, koska huonosti tehty työ tuo lisäkustannuksia.

Standardien tekeminen on hyväksi työpaikalle, mutta kiristää työntekijän henkisiä voimavaroja paljon, koska saattaa tulla tunnelma, että on jatkuva seuranta päällä ja että mikään työpanos ei lopulta riitä. Useampi työntekijä oli huolissaan tulevaisuudesta näiden uusien mitoitusmenetelmien myötä. Vaadittaisiinko yhä enemmän, yhä lyhyemmässä työajassa, oli yleinen pelko tulevaisuudesta, päiväkotiapulaisten joukossa. Tarkkosen tutkimuksen nimi oli siis osuva, kun vertaa sitä tekstiilihuollon työntekijöiden pelkoihin.

Mitoituslaskenta on hyvä apuväline budjettia laadittaessa, mutta täytyy olla realistiset perusteet annettaessa mitoituksen perusteita ajan käytölle. Helposti syntyy tilanne, että kellottamalla yksittäinen työvaihe, saadaan valheellisen tehokas suoritus mitoituksen perusteeksi, koska kukaan ei jaksakaan tehdä eläkeikänsä saakka sataprosenttisella työteholla (vrt. sadan metrin juoksun keskinopeuden mittaamisen jälkeen, käskettäisiin juosta maraton samalla keskinopeudella).

Edellä mainituista asioista johtuen, osa päiväkotiapulaisista tuli koulutustilaisuuksiin negatiivisella ennakkoasenteella, mutta kun heidän kanssaan keskusteltiin koulutuksen tarpeellisuudesta uusille työntekijöille, he ymmärsivät asian. Koulutuksissa pyrittiin jakamaan kokeneimpien työntekijöiden hankkimaa ns. hiljaista tietoa, uusille, vähemmän kokeneille työntekijöille.

Hygieniapyyhkeet herättivät paljon keskustelua, niin puolesta, kuin vastaan. Helpointa oli, kun joku paikallaolijoista kertoi käyttävänsä hygieniapyyhkeitä. Näin saimme vastauksia päiväkotiapulaisia askarruttaviin kysymyksiin.

Päiväkodin muillekin työntekijöille olisi hyvä järjestää perehdytyskoulutus uusien standardien yleispiirteistä ja esimerkiksi hygieniapyyhkeiden oikeasta käytöstä.

Koulutukset pidettiin erilaisissa tiloissa, josta aiheutui omat haasteensa. Muutamissa koulutuksissa ei saatu videopätkiä esitettyä, mutta onneksi valokuvat sentään toimivat.

Koulutusten kestoksi oli suunniteltu 1,5 tuntia, mutta kuten oletettiin, koulutuksiin käytettiin huomattavasti enemmänkin aikaa keskustelujen runsauden mukaan. Muutamat koulutukset olivat 2,5 tuntia pitkiä. Pidemmät koulutustilaisuudet tuntuivat olevan aavistuksen rennompia ilmapiiriltään.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että opinnäytetyö sujui mallikkaasti, muutamista vaikeuksista huolimatta. Kyselykaavakkeen kysymysten asettelu kannattaisi kuitenkin tehdä vieläkin yksiselitteisemmin, koska saatiin sen suuntaista palautetta, että jotkut kysymykset aiheuttivat tulkinnallisuutta.

Jatkotutkimusten aiheiksi ehdotettaisiin esim. tekstiilihuollon koulutusten hyödyllisyyden selvittäminen, hygieniapyyhkeiden käyttöönoton kannattavuus käyttökokemusten perusteella.

LÄHTEET

Aaltonen, L. 2009. Paperi-, frotee- ja lakanakäsi pyyhkeiden luonnonvarakulutus päivä-
hoidossa. Kandidaattityö.

Asikainen, T. 2013. Helsingin kaupunki, lasten päiväkotien tekstiilihuollon kehittämis-
projekti. Projektityö.

Cronberg, T. (2010). Uuden työn politiikka. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala.

Högnäs kunnan. 2011. Luettu 9.4.2012. <https://www.hoganas.se/>

Haapanen, M & Mäntsälä, T. 1999. Tekstiilienhoito. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö
Otava.

Juuti, P & Virtanen, P. 2009. Organisaatiomuutos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Ota-
va.

Kivikallio, J. 2010. Valokuvat

Koccus Oy Koskenkartano. Luettu 28.03.2012.
<http://www.koskenkartano.com/index.php>

Koulutuskuntayhtymä Seduka. 2005. Työturvallisuuden opettaminen
kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinnossa. Luettu 6. 1. 2013
<http://www.sedu.fi/tyoturvallisuus>

Kujala, T. 2002. Laitoshuoltajan päiväkodissa. Suomen Siivousteknisen liiton julkaisuja
1:13. Vihti: Karprint Ky.

Laitoshuolto. Luettu 11.9.2012. <http://www.elisanet.fi/jhl611/Laitoshuolto.pdf>

Logic, S. (2012). Esteri . Luettu 6.1. 2013. <http://www.esteri.com/>

Narko, R. & Salmelin, M. 2003. Siivoustekniset kustannukset. Teoksessa Ojala, T. (toim.) Sii-
voustyön käsikirja. 20. uudistettu painos. Suomen Siivousteknisen liiton julkaisuja 1:7.
Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 207.

Puhtauspalvelualan ammattilaisen opas. 2006. Helsinki: Yliopistopaino.

Päivähoidon allergia- ja astmaohjeisto. 2004. Miten allergia ja astmalasten
tarpeet otetaan huomioon päivähoitossa. Allergia- ja astmaliitto, Hengitysliitto Heli &
Suomen kuntaliitto. Helsinki: F.G. Lönnberg.

Rautiainen, K. Tikkanen, M. Timonen, R & Hirvelä, P. 2006. Puhtauspalvelualan
ammattilaisen opas. JHL Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. Helsinki. Yliopistopaino.

Reisbacka, A. 2012. Työteho-seura. Luettu 6.1.2013. <http://www.tts.fi>

Seinäjoen koulutuskuntayhtymä.30. 6. 2005. Työturvallisuuden opettaminen kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinnossa. Luettu 6. 1 2013.
<http://www.sedu.fi/tyoturvallisuus>

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry.2005. Standardien tarkoitus ja käyttö. Luettu 23.02.2012.
<http://www.sfs.fi/palvelut/oppilaitoksille/tarkoitusjakaytto.html#1.3.%20Standardien%20lajit>

Tarkkonen, J. 2010. Enemmän, nopeammin ja halvemmalla. Laadullinen tutkimus siivoojien kohtelusta, asemasta, vaikutus-mahdollisuuksista ja työoloista siivousyrityksissä ja julkisissa organisaatioissa. Oulu. Innosafe – tutkimukset 1/2010.

Työppönen, S. 2006. Työntutkimus ST Oy. Luettu 21.1.2013.
<http://tyontutkimus.fi/tyontutkimus/>

Työterveyslaitos. 9.1. 2013. Työterveyslaitos - Ratkaisupankki. Luettu 15. 1 2013.
<http://www.ttl.fi/fi/ratkaisupankki>

Vartiainen, M .1994. Työn muutokset työvälineenä. Tampere: Tammer- Paino Oy.

Voimatori yhtiöt. Haettu 4.1.2013.
http://www.voimatori.fi/energiatietoa/Energiansaasto_kotitaloudessa/fi_FI/Pyypkinpesu/

Whitmore, D. A. (ei pvm). Managers-Net. Luettu 14. 4 2013.
<http://www.managers-net.com/workmeasurement.html>

Yltiö, H. 2009. Siivoustyön mitoitus. Teoksessa Kujala, T. Siivoustyön käsikirja. Suomen Siivousteknisen liiton julkaisuja 1:7

LIITTEET

Liite 1. Kyselykaavake

1 (3)

Kysely Tekstiilihuollosta 6.8 - 31.8.2012

Arvoisa kyselytutkimukseen osallistuja!

Olen Tampereen ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden restonomiopiskelija. Sain tehtäväksi kartoittaa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston päiväkotien tämänhetkistä tilannetta. Tehtävän minulle osoitti Helsingin kaupunki, ja se toteutetaan yhdessä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa.

Jotta tehtävä onnistuu, tarvitsen 100-prosenttisen vastaukseen. Pyydänkin teitä vastaamaan kyselyyn eräpäivään mennessä. Näin myös Helsingin sosiaalivirasto saa tutkimustiedot, joiden pohjalta tekstiilihuoltoa pystytään kehittämään eteenpäin.

Voitte täyttää kyseisen e-lomakkeen useana ajankohtana, kunhan muistatte tallentaa keskeneräisen lomakkeen aina lopetuksen jälkeen.

Vastausaika päättyy perjantaina 31.8.2012 klo 23:59. Mikäli ette ole ehtineet tähän mennessä vastata, lähetämme teille edelleen muistutuskirjeen, johon on aikaa vastata noin viikko.

Antoisia hetkiä lomakkeen parissa ja päiväkodissanne!

jatkuu

Liite 1. Kyselykaavake

2(3)

Päiväkodin tiedot**1. Päivähoitoyksikkö**

Päiväkoti

Ryhmä (erillinen toimipiste)

Lapsimäärä

2. Maksimi lapsimäärä (lukumäärä, joka mahtuu päiväkotiihin, ei siis välttämättä nykyinen tilanne)**Päiväkodin ryhmät****3. Montako ryhmää päiväkodissanne on****Lkm:**

- a) Kokopäiväisiä lapsia 1-2 vuotta
- b) Kokopäiväisiä lapsia 3-6 vuotta
- c) Osapäiväisiä lapsia 3-6 vuotta (hoitoaika enintään 5h/vrk)
- d) Integroitu erityisryhmä
- e) Erityisryhmä
- f) Sisarusryhmä
- g) Vuorohoito

Tekstiilihuoltoon liittyvät kysymykset**4. Kuinka monta kappaletta päiväkodissanne on käytössä seuraavia asioita, merkitse kappalemäärät**

- a) Patjat, joilla lapset lepäävät tai nukkuvat, ja joissa on aluslakana ja tyynyliina
- b) Heidivuoteet
- c) Kerrossängyt
- d) Kaappisängyt

5. Kuinka monta kertaa lakanat vaihdetaan, valitse sopivin vaihtoehto

1 x vko

2 x kk

1 x kk

Harvemmin

jatkuu

Liite 1. Kyselykaavake

3 (3)

6. Kuinka monta kertaa tyynyliinat vaihdetaan, valitse sopivin vaihtoehto

1 x vko

2 x kk

1 x kk

7. Kuinka usein päiväkodissanne pestään alla mainittuja tekstiilejä ja montako kappaletta keskimäärin päivässä?

Päivittäin 2x vko 1x vko Kpl /

a) Froteinen käsi-pyyhe, noin 30 x 50 cm

b) Froteinen peppupyyhe vaipan-vaihdon yhteydessä tms.

c) Lappu-pyyhe käsien kuivaamiseksi

d) Ruoka-lappu

e) Muu pikkutekstiili

4. Konekapasiteetti

8. Mitä koneita päiväkodissanne on mahdollista käyttää, valitse kyllä / ei.

Kyllä Ei

a) Laitospyykkikone

b) Kotipyykkikone

c) Kuivausrumpu

d) Kuivauskaappi

Tekstiilihuoltotilat**9. Ovatko tekstiilihuoltotilat mielestänne asianmukaiset, merkitse kyllä tai ei**

Kyllä Ei

10. Käytättekö pesulapalveluita liinavaatteiden pesuun? Mikäli käytätte, kuinka monta kertaa vuodessa (lukumäärä)

Kyllä Ei Lukumäärä/vuosi

Pesulapalveluiden käyttö

jatkuu

Liite 2. Koulutuksen runko

1(3)

Koulutustilaisuuden kulku

Muista nimilista johon nimi ja toimipisteen nimi.

Oma esittely

- Työpaikka: Tervalammen kartano, ravintokeskus, ravitsemistyönjohtaja
- Koulutus: Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma, Restonomi AMK.
- Muista sanoa että, jos / kun teille tulee kysymyksiä, niin kirjaan ne ylös ja annan Paulalle vastattavaksi.

Projektin kulkua

Hankkeen taustaa ja tavoitteita. OMIN SANOIN!!!

Monellako on kuivausrumpu/ kuivauskaappi käytössä?

Mitä etuja niissä on?

- Päivähoidon tekstiilihuollon mitoituksissa käytetään tällä hetkellä 80-luvun puolivälissä tehtyjä standardeja.
- Kun standardit tehtiin, päiväkodeissa oli pesukoneet, joissa oli erillinen pesurumpu ja linko. Työaika kului pyykin siirtämiseen pesurummusta linkoon sekä linkouksen päättymisen odotteluun, koska linkoon ei mahtunut kerrallaan täysi koneellinen. Pyykit kuivatettiin kaapeissa ja silitettiin.
- Nyt päiväkodeissa on uudet laitospesukoneet, joissa linkous tapahtuu automaattisesti pesun jälkeen samassa rummussa. (Melkein puolessa päiväkodeista on kuivausrumpu, joka kuivaa pyykit nopeammin ja sileämmäksi kuin kaappi.)
- Uusissa päiväkodeissa on asialliset vaatehuoltotilat.
-
- **Hankkeen päätavoitteet ovat tekstiilihuoltotöiden kehittäminen, tehostaminen ja taloudellisuus.**
- **Standardit rajattiin tehtäviksi niistä töistä, joihin käytetty päivittäinen työaika on suurin? Mitä ne työt ovat? Niitä ovat pyykin pesu, kuivatus ja viik-kaus.**

Jatkuu

Liite 2. Koulutuksen runko

2(3)

Kehittämishankkeen vaiheet: Jutta Kivikallion tekemät asiat + sps.

11 eri kohdetta mukana kartoituksessa

Aluksi kerättiin tietoa:

- kartoituskäynnit päiväkodeissa mukana oli sosv. siivouspalveluiden suunnittelija.
- erilaiset päiväkodit
- erilaiset tilat ja laitteet
- erilaiset toimintatavat

Sitten alettiin tekemään:

- parhaiden työkäytäntöjen pohjalta tehtiin menetelmäkuvausten laadinta, jotka videoitiin.
- työnmittaus kohteissa.
- työnmittausraporttien ja tulosten laadinta eli standardit.
- standardisointia saa tehdä vain auktorisoitu työntutkija, yliopiston koulutus.

Projektin eteneminen

- Tekstiilihuoltotehtävien kehittämishanke esiteltiin päivähoidon vastuualueen johtajalle ja pääluottamusmiehille.
- JOHTORYHMÄÄN KUULUU: PÄIVÄHOIDON VASTUUALUEEN JOHTAJAT JA ALUEPÄÄLLIKÖT + PÄIVÄHOIDON SUUNNITTELIJA
Oletteko kuulleet kyselystä? Onko kuka vastannut? Kevät/syksy
- Päivähoitoyksiköille lähetettiin kysely, jolla kartoitettiin kehittämishankkeessa mukana olevien tekstiilien määrä kaikissa toimipisteissä sekä tekstiilihuoltotilat ja käytettävät koneet. Kysely tehtiin yhteistyössä TAMK:n kanssa
- Selvitystyön ja mitoituksen valmistuttua se esitellään päivähoitovastuualueiden jorylle (johtoryhmälle) sekä phva htk (henkilöstötoimikunnalle)
- HTK= henkilöstötoimikunta
 - Päiväjohdon johtaja
 - Aluepäälliköiden edustajat
 - Luottamusmiehet

Jatkuu

Liite 2. Koulutuksen runko

3(3)

Jatkosuunnitelma ja aikataulu.

Moniko oli paikalla?

Tekstiilihuoltotehtävien työkäytännöt yhtenäistetään koulutuksella ja opastuksella. Pidettiin kaksi koulutustilaisuutta, joihin kutsutaan sosiaaliviraston päiväkotiapulaiset. Nämä tilaisuudet pidettiin jo 18–19.9. 2012

Nyt on vuorossa

- Sosiaaliviraston päiväkotiapulaisille koulutustilaisuudet, joissa perehdytetään käyttämään uusia työtapoja
- Tekstiilihuoltotehtävät mitoitetaan uusilla standardeilla syys-joulukuun 2012 aikana.
- Varhaiskasvatusvirasto ottaa mitoitukset käyttöönsä jossain vaiheessa.

Tekstiilihuollossa havaittuja asioita

Ota mukaan kaikista pestävistä liinavaatteista esimerkit

- aluslakana
- tyynyliina
- pussilakana
- ruokalappu (nepeillä, nauhoilla?)
- froteepyyhe (iso, pieni?)
- lappupyyhe (toimii vain rummun kanssa ja tarvitaan pyykki-/verkkopussit)

Kerrotaan, että lappupyyhe on tulevaisuutta, kunhan kaikilla on kuivausrummut. Hygieniapyyhkeitä voi tilata Sosv. / tekstiilityökeskus nimellä hygieniapyyhe á 0,60 €.

Liite 3. Nimilista

Tekstiilihuollon koulutus päiväkotiapulaisille 1.11.2012

Päivähoitoalueen nimi _____

[illegible]